

Anksčiau

Jis nieko nemato.

Mėgina atsimerkti, bet kažkas įmygęs akis į kaukolę. Vangiais, nevikriais pirštas graibo veidą. Raištis? Tvarstis? Kas per?..

Viena ranka iš pradžių trukteli medžiagą, galų gale, apimtas stiprėjančios nevilties, patampo abiem. Jokios naudos. Ji per standžiai prigludusi.

Mintyse pakrikai ieško atsakymų. Jis sapnuoja? Pagiriojasi? Tapo girtų nevykusio pokšto auka? Turbūt sumąstė Lukas.

Prisiminus, kad vakar mieste nesimatė su Luku, burna prisipildo seilių. Tiksliau, nesimatė su niekuo, nes ryte išėjo į tą susitikimą, ir paskui...

Ir paskui.

Velnias.

Tylioje juodumoje girdėti tik jo širdies dunkسėjimas, už akių vokų pulsuoja žioravimas. Jis ištiesia rankas į šonus, į neižvelgiamą erdvę. Suvokia sėdintis lovoje. Viengulėje, siauroje lovoje, kurią dengia kažkoks šiurkštus apklotas arba

i paklodes įsuktas rankšluostis ir... jis krūpteli prilietęs šaltą, tvirtą metalo paviršių. Susiraukia ir vėl ištiesia rankas. Turėklai?

Čia ne jo lova.

– Ei? – sušunka. Kaipmat dėl to pasigaili, nes išgirsta baimę savo balse ir tuščiam kambariui būdingą aidą. Oras šaltas, atsiduodantis – jis pauosto stengdamasis atgaminti reikiamą žodį – antiseptiku?

Prasiveria durys, ir jis pasisuka garso kryptimi.

– Ei? – pakartoja, šįsyk viltingiau.

Durys užsidaro spragtelėdamos.

Žingsniai. Tylūs, šiek tiek limpantys prie grindų.

Žingsniai nutyla.

Jis stengiasi įžiūrėti aplinką per raištį, ir nuo įtampos akys dega.

– Kas jūs? Kur aš?..

Pirštinėta ranka suspaudžia kairį jo dilbį. Priblokštas jis akimirką negali nė pakrutėti. Įsiplieskus baimei, mėgina išsivaduoti, bet ranką tarsi kausto smauglys. Jis žiopteli netikėtai pajutęs dūrį ir venas nutvilkiusį ledinį šaltį. Po dviejų ar trijų sekundžių, nepažįstamajam paleidus dilbį, užuodžia aitraus, chemikalais trenkiančio kvapo dvelksmą.

Jis perbraukia pirštais per skausmo dilginamą odą.

– Kur aš? Kas jūs?

*Atsigręžia ten, kur įsivaizduoja esant nepažįstamąjį. Tiki-
si, kad dabar tas išnaudos progą paprastai, logiškai paaiškin-
ti, kas dedasi, ir jis pats ims juoktis – nors ir drebančiu balsu –
iš savo paranojiškų fantazijų.*

Tačiau nenuskamba jokie žodžiai – nei raminantys, nei kitokie. Vienintelius garsus skleidžia į kilimu neišklotas grindis cypčiojantys minkšti batai. Durys spragtelį atsidarydamos.

– Palaukite!

Durys užsitrenkia. Spyna užsirakina.

Jis pasvyra treškėjimo pusėn, bet kūnas nerangus, apsunkęs, prislėgtas kažin kokios nesuprantamos jėgos. Siekteli lovą supančių turėklų. Perbraukia šaltą glotnų metalą, deja, pirštai nesusilenkia ir neapveja strypų. Niekaip jų nesugniaužia.

Mėgina nusiplėšti raištį, tačiau rankos – stulbinamai sunkios rankos – bergždžiai nusvyra ties šonais. Jis susmunka ant pagalvių akinamas sąmonėje sproginėjančių, susiliejančių ryškių spalvų.

Viskas pamažu išblėsta ir užleidžia vietą juodymei.

PIRMAS SKYRIUS

**Lik Vutono centrinė policijos nuovada, Vorikšyro grafystė,
birželio 10 d., 09:30**

Vyriausioji detektyvė Ketė Frank nužygiavo link boso kabineto, naujais aukštakulniais palikdama išpaudus senoje kiliminėje dangoje. Policijos viršininkui Maklišui nusispjaut, kas esi, – aukšto rango politikas, keletą mėnesių taršis įtraukti susitikimą į darbo kalendorių, ar kolega, ištisą dieną praleidęs traukinyje, kad su juo susitiktum. Jei pasivėlinsi bent penkias minutes, keliauk sau sveikas. O Ketė vėlavo net trisdešimt šešias.

– Užrašysiu jus kitam laikui, gerai? – sukuždėjo viršininco sekretorė.

Ketė dirstelėjo į uždarytas duris. Prieš porą metų būtų sutikusi ir nėrusi lauk, saugodama savo ausų būgnelius. Bet po visko, ką patyrė, dėl pylos nuogąstavo mažiausiai. Nekreipdama dėmesio į baimingą sekretorės aiktelėjimą, energingai pasibeldė ir tuoj pat peržengė slenkstį.

Maklišas sėdėjo už stalo, pastatyto priešais didžiulį, šviesų langą, ir saulės akinami lankytojai turėdavo prisimerkti, kad įžiūrėtų jo išraišką. Viršininkas neatsistojo, nelinktelėjo ir neprašeko. Bet ir neliepė jai nešdintis.

Ketė atlaikė įdėmų žvilgsnį ir tylą. Nebuvo prasmės pasakoti apie mėlynplaukę autostopininkę su ranka rašytu ženklu, kuris galėjo skelbti „nužudykite mane“. Nors keliavo į susitikimą, Ketė sustabdė mašiną kelkraštyje, kol merginos prašymo nesusiviliojo įvykdyti būsimi žudikai, ir griežtai paklausė, kas, po velnių, šiandien važinėja autostopu. (Rodos, iš muzikos festivalio traukiančios aštuoniolikmetės lenkaitės, jei tik vienas „labai kietas bičas“ užtikrina, kad Vorikšyro fermose „neabejotinai“ gaus vaisių rinkėjos darbą.) Nuvežusi panelę į braškių ūkį, kur jos laukė sumautas atlygis, bet geri žmonės, daugiau nei pusvalandžiu pavėlavo į susitikimą, nors planavo atvykti bent trisdešimt minučių anksčiau.

Pasiteisinimai Maklišui nerūpėjo. Ketė, be kita ko, žinojo, kad tylą jis pasitelkia kaip ginklą, – nedaug kas atsispiria pagundai greičiau ją nutraukti ir taip suteikia viršininkui pranašumą, kurį atgauti labai sunku, o gal ir neįmanoma, – todėl leidosi nužiūrima ir pati akimis patyrinėjo ilgiau nei metus neregėtą vyrą.

Maklišas buvo antrasis jos bosas, pirmasis mentorius ir, kaip ji mėgo manyti, vienas iš seniausių bičiulių. Net ir skaitydamas moralą tikėdavosi, kad ji pasimokys – ir ji mokėsi. Karjeros pradžioje Ketė darė daug klaidų, bet niekada tų pačių nekartojo. Kolegos pavydėjo jos talento „perprasti“ viršininką, tartum jis būtų itin sudėtingas kryžiažodis. Bet

Ketei viskas buvo gan paprasta. Kai Maklišas širsdavo, veidas nusidažydavo violetine spalva. Kai būdavo patenkintas, stačiokiškai suburbėdavo kelis žodžius, po kurių ji ne vieną dieną jausdavosi pakylėta. O tylėdamas viršininkas svarstydavo, kokių veiksmų griebtis, ir juos turėdavo nulemti pavaldinio elgesys.

– Kaip vaikai? – galop ryžosi paklausti Ketė.

Jo veido bruožai sušvelnėjo.

– Nuvaro nuo kojų. Žinai, prieš tris dešimtmečius tiesiog išspirdavome berniukus laukan, pagirdydavome arbata ir nugindavome į lovą. Bet šiais laikais mūsų mergytėms nė neleidžiama kišti nosies iš namų, jei tik, velniai rautų, iš anksto nesame suradę „žaidimų draugų“. Ir mažulės tikisi, kad kasdien prieš miegą skaitysiu pasaką, įsivaizduoji?

– Kokios šelmės, – šyptelėjo Ketė. Prieš pat šešiasdešimtąjį gimtadienį Maklišas visus nustebino vėl susituokdamas ir pradėdamas antrą šeimą. Kodėl gi ne? Tik pažvelkite į tą vyrą. Jis laimingas.

– Oje, bent jau žinau, kad, joms paaugus, lengviau nebus. – Viršininkas pakilo nuo krėslo, nuėjo prie kampe stovinčios odinės sofas, parodydamas prisijungti.

Ketė susmuko į vieną iš fotelių slobindama absurdišką džiaugsmą dėl jo nebylaus atleidimo. Ei, ji – ne mokinukė, o keturiasdešimt penkerių moteris.

– Kaip Kamas? – pasiteiravo jis. – Šįmet laikė brandos egzaminus, ar ne?

– Aha, laukiame rezultatų. Kaip tik todėl prašiau, kad su manim susitiktumėte.

– Nuobodžiauji ir nori grįžti.

Jis neklausė. Per gerai ją pažinojo. Ketė linktelėjo, bet, prieš jai tęsiant, Maklišas susiraukė.

– Ar tu tikrai pasirengusi? Prabėgo vos pusė metų nuo...

– Taip, tikrai. Iš pradžių turėjau palaikyti Kamą. Bet dabar jis jaučiasi geriau. Nebegeria vaistų, psichoterapeutė jį išleido, ir nuo rugsėjo jis ketina studijuoti universitete.

– Klausiau ne apie Kamą. Klausiau apie tave.

– Man viskas gerai, – nuraudusi atsakė Ketė. – Bent jau taip bus, kai vėl imsiu dirbti.

– Suprantu.

Savaime aišku. Jis suprasdavo visada.

– Ir kokios pareigos tave domina? – Maklišui atsilošus, odinė sofa tyliai sušnypštė.

– Prieš mano karjeros pertrauką siūlėte taikytis į administraciją – į departamento vadovo ar net į policijos viršininko pavaduotojo postą.

– Bet pareiškei, kad verčiau nusikapotum pirštus nei rinktumeis sėdimąjį darbą.

– Taip sakiau anksčiau. – Ketė nutilo prisiminusi tą kitą moterį, kuriai galva neišnešė, kas norėtų barškinti klaviatūra, užuot lėkęs į gatves. – Klausykit, Kamui pažadėjau, kad grįžusi į policiją imsiuosi nepavojingo darbo. Jis negali prarasti ir manęs.

Maklišas delnu patrynė sau pliką viršugalvį.

– Žinau. Tačiau administracijoje laisvų etatų nenusimato. Net jei kas ir atsirastų, policijoje netarnauji jau keletą metų. Daug kas pasikeitė.

– Kodėl tada sutikote pasimatyti? – Ji nepajėgė užgniaužti susierzinimo balse. Viršininkui nebūdinga žaisti su žmonėmis.

Jis palinko pirmyn.

– Nes turiu tau idealiai tinkamą darbą. Teko susipažinti su nauja vidaus reikalų ministre? – Atsakymo nelaukė, nes Ketė, savaime aišku, jos nepažįsta. – Gan miela moteris, bet visiškai suklaidinta. Įsitikinusi, kad egzistuoja kažin kokie „našumo“ tikslai, į kuriuos jos pirmtakai žiūrėjo pro pirštus.

Ketė gūžtelėjo pečiais. Kol neįsitaisydavo už ministro stalo, visi politikai drąsiai žadėdavo apkarpyti policininkų gretas ir užkirsti kelią „lėšų švaistymui“. Bet atitempti į Bendruomenių rūmus pasiaiškinti dėl kokio siaubingo išprievartavimo ar žmogžudystės, labai greitai pradėdavo įrodinėti Jos Didenybės išdui, kad į gatves derėtų pasiųsti daugiau konsteblių.

– Šita – kitokia, – tarė Maklišas, iš veido nuspėjęs, ką Ketė mąsto. – Lavinosi informacinių technologijų srityje ir yra įsitikinusi, kad didėjančią nusikalstamumą suvaldytume, jei teisėtvarkos pajėgose dirbtų ne daugiau žmonių, o DTI.

– *Ko?*

– DTI. Dirbtinių tyrimų intelektų. – Jis atsainiai numojo ranka. – Iš esmės kažin kokie Aleksos atitikmenys, kurie gliaudo duomenis ir aiškinasi nusikaltimus atsiedami vos dalelę išlaidų tikram farui.

– Juokaujate?

– Deja, ji nusiteikusi visiškai rimtai. – Maklišas atsistojo, perėjo kabinetą ir nuo rašomojo stalo pakėlė ataskaitą. –

Pagal ministrės užsakytą analizę, Jungtinėje Karalystėje kas pusantros minutės be žinios prapuola asmuo, todėl panašių bylų per metus susikaupia daugiau kaip trys šimtai tūkstančių. Policija joms nagrinėti skiria nemažai laiko – tiksliau sakant, keturiolika procentų, – ir kiekviena mums kainuoja apie du su puse tūkstančio svarų. Keturgubai daugiau nei paprastas įsilaužimas. Ataskaitoje pateikiama išvada, kad, tiriant dingusių asmenų bylas, su didžiuma juodo darbo – apklausų, dokumentų, stebėjimo kamerų įrašų, telefonų duomenų, kitos informacijos tikrinimu – galėtų susidoroti DTI, taip padėdami policijai „reikšmingai“ taupyti tiek savo laiką, tiek išlaidas.

Ketė sušnarpštė ir atsistojo.

– Kas per skiedalai! Dirbtiniai intelektai nebent pagelbėtų rinkti duomenis, bet negali priimti sprendimų, negali būti *detektyvais*. Nusikaltimas – žmogiškas veiksmas. Argi kompiuteris gebėtų susigaudyti, kokie žmogaus dingimo motyvai arba kaip jaučiasi paliktieji? Jėzau. – Ji palingavo galvą prisiminusi keletą durų, į kurias beldėsi praeityje, ir palūžusias šeimas už jų. – Be to, dingusio asmens bylos kaina neapsiriboja vien finansiškai. Su jo artimaisiais privalome bendrauti taktiškai ir jautriai. Jiems reikia žmonių, o ne kompiuterių.

– Būtent, – pritarė Maklišas. – Todėl noriu, kad vadovautum bandomajai programai – talkinant vienam iš DTI, peržiūrėtum neišaiškintas dingusių asmenų bylas.

– *Ką?* Šaipotės? – Užsidegimas, paskatinęs rėžti trumpą prakalbą, išgaravo. – Juk žinote, kas Džonui nutiko dėl vadinamojo dirbtinio *intelekt*o. – Su kartėliu tariant paskutinį žodį, jos lūpos persikreipė.

– Taip, žinau, – švelnesniu tonu atsiliepė jis. – Dėl šios priežasties kalbuosi su tavimi. Kete, man būtinas žmogus, kuriuo galiu pasikliauti. Pritariau bandomajai programai, kad užbėgčiau už akių dar beprotiškesnėms idėjoms, kaip sumažinti išlaidas, todėl man visiškai nereikia ambicingo dvidešimties su viršum tipo, kuris pasinaudotų proga į save atkreipti ministrės dėmesį ir susimedžioti paaukštinimą.

– Taigi viliatės, kad keturiasdešimties su viršum buvusi pareigūnė vykdys jūsų nurodymus?

– Man reikia žmogaus, kuris suvoktų rizikos lygį.

Ketė sunėrė rankas ant krūtinės. O, taip, rizikos lygį ji suvokė.

– Policijoje dirbau beveik dvidešimt penkerius metus, lindau iš kailio, kad nusipelnčiau vyriausiojo detektyvo posto. Su pavaldiniais tyriau nužudymus ir painius tarptautinius sukčiavimus, kurių demaskavimas lėmė įstatymų pakeitimus. Po galais, netgi sugavau Astono smaugiką. Tad kokio velnio man grįžti ir dėtis prie ministrės projektėlio gilinantis į kelias neišaiškintas bylas?

– Nes kitu atveju, – tyliai atsiliepė Maklišas, – jos „projektėlis“ taps dingstimi dar labiau praretinti policininkų gretas. Kete, iš visų mano pažįstamų detektyvų esi žmogiškiausia. Esi bemaž prakeikta aiškiaregė. Jei kas ir gali įrodyti, kad ministrės sumanymas – kvailystė, tai tik tu.

Ketė nusigręžė ir rūsčiai įsispoksojo į Vorikšyro grafystės žemėlapi, kabantį ant sienos. Neigiamai atsakyti Maklišui neįstengdavo. Ir dalyvaudama bandomojoje programoje, kuri susijusi su neišaiškintomis bylomis, galės nuraminti

Kamą, kad ji bus saugi. Bet ar prisivers bendradarbiauti su dirbtiniu intelektu? Jėzau, kaip reaguotų Džonas? Kai į galvą tūkstantąjį kartą šovė mintis, kad atsakymo sužinoti nelemta, Ketė nurijo seiles įsitempiančia gerkle. Žemėlapis prieš akis ėmė plaukti. Iš tikrųjų tai nebuvo tiesa. Džonas buvo smalsiausio proto žmogus, kokį jai teko sutikti. Ausyse be-
maž nuskambėjo jo balsas: *Papasakok daugiau.*

Ketė lėtai atsiduso ir atsisuko į viršininką.

– Papasakokite daugiau apie tuos DTI.

– Aš negaliu, – atsakė Maklišas, imdamas savo telefoną. –
Bet pažįstu moterį, kuri gali.